

۷.....	مقدمه:
۲۱.....	بخش اول: پیش شرط و شروط تحقق مسئولیت جزائی
۲۲.....	فصل اول: اهلیت جنائی
۲۲.....	مبحث اول: تعاریف
۲۲.....	گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی اهلیت
۲۲.....	گفتار دوم: تعریف و مفهوم اهلیت جنایی
۲۵.....	مبحث دوم: ارکان اهلیت جنایی
۲۵.....	گفتار اول: آگاهی
۲۵.....	بند اول: معنای لغوی و اصطلاحی آگاهی
۲۷.....	بند دوم: تعریف آگاهی
۲۷.....	گفتار دوم: اراده
۲۷.....	بند اول- معنای لغوی و اصطلاحی اراده
۲۸.....	بند دوم: تعریف اراده
۳۰.....	بند سوم: مؤلفه های اراده
۳۰.....	الف - ادراک
۳۱.....	ب - تدبیر
۳۱.....	۱ - معنای لغوی تدبیر
۳۲.....	۲ - تعریف تدبیر
۳۲.....	ج - خواست درونی
۳۲.....	د - تنفیذ
۳۲.....	۱ - معنای لغوی تنفیذ
۳۲.....	۲ - تعریف تنفیذ
۳۳.....	گفتار سوم: مراتب و درجات اهلیت جنایی
۳۷.....	فصل دوم: مسئولیت جزایی
۳۷.....	مبحث اول: معنای لغوی، اصطلاحی و مفهوم مسئولیت جزایی

- گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی مسئولیت ۳۷
- گفتار دوم: تعریف مسئولیت جزایی ۳۷
- مبحث دوم: شروط تحقق مسئولیت جزایی ۴۲
- گفتار اول: اهلیت جزائی و ارکان آن ۴۷
- بند اول: تعریف اهلیت جزائی ۴۷
- بند دوم: ارکان اهلیت جزایی ۴۷
- الف - ادراک ۴۷
- ب - اختیار ۴۹
- گفتار دوم: تقصیر ۵۲
- بند اول: معنای لغوی و اصطلاحی تقصیر ۵۲
- بند دوم: تعریف و ماهیت تقصیر جزایی ۵۳
- ۱- نظریه روانی ۵۴
- ۲- نظریه قانونی: ۵۴
- ۳- نظریه مختلط ۵۵
- گفتار سوم: درجه بندی مراتب مسئولیت جزایی ۵۵
- مبحث سوم: مبنای مسئولیت جزایی ۵۶
- گفتار اول: مبنای منطقی مسئولیت ۵۷
- گفتار دوم: مبنای روانی مسئولیت ۵۷
- گفتار سوم: مبنای اجتماعی مسئولیت ۵۸
- گفتار چهارم: مبنای قانونی مسئولیت ۵۸
- فصل سوم: رابطه میان اهلیت جنایی، اهلیت جزایی و مسئولیت جزایی ۵۹
- مبحث اول: رابطه میان اهلیت جنایی با اهلیت جزایی ۵۹
- گفتار اول: وجوه افتراق اهلیت جنایی با اهلیت جزایی ۵۹
- گفتار دوم: وجوه اشتراک اهلیت جنایی با اهلیت جزایی ۶۰
- مبحث دوم: رابطه میان اهلیت جنایی و اهلیت جزایی با مسئولیت جزایی ۶۰
- گفتار اول: رابطه اهلیت جنایی با مسئولیت جزایی ۶۰
- گفتار دوم: رابطه اهلیت جزایی با مسئولیت جزایی ۶۰
- فصل چهارم: اسناد ۶۱
- مبحث اول: تعاریف ۶۱
- گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی اسناد ۶۱

- ۶۱ میحث دوم : انواع اسناد
- ۶۱ گفتار اول : اسناد یا انتساب مادی
- ۶۲ گفتار دوم : اسناد یا انتساب معنوی
- بخش دوم : سوء مصرف مواد مخدر و روانگردان (مستی خشک) و تاثیرات آن بر نهادهای حقوق جزا ۶۵
- ۶۶ فصل اول : مستی خشک و تاثیر آن بر عملکرد مغز
- ۶۶ میحث اول : تعاریف
- ۶۶ گفتار اول : معنای لغوی و اصطلاحی مواد مخدر
- ۶۸ گفتار دوم : تعریف ماده مخدر، روان گردان و دارو
- ۷۰ گفتار سوم : رابطه بین مواد مخدر و جنایت
- ۷۰ میحث دوم : اعتیاد، معناد، وابستگی
- ۷۰ گفتار اول : معنای لغوی و اصطلاحی اعتیاد، معناد
- ۷۰ گفتار دوم : تعریف اعتیاد، معناد و اعتیاد به مواد مخدر
- ۷۴ بند اول : خصوصیات معناد مزمن به مواد مخدر
- ۷۴ بند دوم : مخدر و معناد از نظر آسیب شناسی
- ۷۵ میحث سوم : تعریف وابستگی، انواع و نشانگان آن
- ۷۵ گفتار اول : وابستگی جسمی یا فیزیکی (physical dependency)
- ۷۶ گفتار دوم : وابستگی دارویی
- ۷۶ گفتار سوم : وابستگی روانی
- ۷۶ میحث چهارم : تاثیر مصرف مواد مخدر و روان گردان بر نحوه ی عملکرد مغز
- ۷۶ گفتار اول : شناسایی مغز انسان
- ۷۷ بند اول : ساقه مغز
- ۷۷ بند دوم : دستگاه لیمبیک
- ۷۷ بند سوم : کورتکس قشری
- ۷۷ گفتار دوم : چگونگی برقراری ارتباط در مغز
- ۷۸ بند اول : از نورون به نورون
- ۷۸ بند دوم : نوروترانسمیتر ها
- ۷۸ بند سوم : گیرنده ها
- ۷۸ بند چهارم : انتقال دهنده ها

- ۷۸..... گفتار سوم : نحوه عملکرد مواد مخدر در مغز
- ۷۹..... گفتار چهارم : چگونگی اثر گذاری مواد مخدر برای ایجاد لذت در مغز
- ۷۹..... گفتار پنجم : تحریک مدارهای احساس لذت در مغز
- ۸۰..... گفتار ششم : چرایی بیشتر بودن اثر اعتیاد آور مواد مخدر از عوامل لذت آور طبیعی ...
- ۸۰..... گفتار هفتم : اثر مصرف مداوم مواد مخدر بر مغز و چگونگی تأثیر آن بر مسیرهای مغز ..
- ۸۱..... مبحث پنجم: معناد مجرم است یا بیمار ؟
- ۸۱..... گفتار اول :نظریه معناد مجرم است
- ۸۲..... گفتار دوم :نظریه معناد بیمار است
- ۸۳..... فصل دوم : انواع مواد اعتیاد آور
- ۸۴..... مبحث اول : مخدر ها (مواد افیونی- شبه افیونی)
- ۸۵..... گفتار اول : انواع مواد مخدر افیونی وشبه افیونی
- ۸۵..... - تریاک
- ۸۵..... - مرفین
- ۸۵..... - اپیوئید ها
- ۸۶..... - هروئین
- ۸۷..... -انواع دیگر (خشخاش،شیره)
- ۸۷..... گفتار دوم : فرآورده های شاه دانه ماده (شائوری)
- ۸۷..... - حشیش
- ۸۸..... - ماری جوانا
- ۸۹..... -انواع دیگر (ندرویت،روغن حشیش،چرس،گاتجارینگ)
- ۸۹..... مبحث دوم : توهم زاها
- ۸۹..... گفتار اول: تعریف، نحوه اثر گذاری و عوارض توهم زاها
- ۹۱..... گفتار دوم :انواع مواد توهم زا
- ۹۱..... LSD-
- ۹۲..... پی- سی- پی (فن سیکلیدین)
- ۹۳..... ام- دی- ا
- ۹۳..... دی- ا- ام - یا اس- تی- پی
- ۹۳..... - مسکالین
- ۹۳..... سیلوسیبین

۹۴.....	جوزبویلیویو - کوهوبا)
۹۴.....	مبحث سوم : محرک ها
۹۴.....	گفتار اول: تعریف محرک ها
۹۴.....	گفتار دوم: انواع مواد محرک
۹۴.....	- آمفتامین ها
۹۵.....	- اکستازی
۹۵.....	- کوکائین:
۹۶.....	- کراک:
۹۷.....	انواع دیگر: (کوکا، خات، کراتم، ناس، کاپی، گاه و پتل)
۹۷.....	مبحث چهارم : سستی زاه
۹۷.....	گفتار اول: تعریف و عوارض مواد سستی زا
۹۸.....	باربیتورات ها
۹۸.....	- سکونال
۹۸.....	انواع دیگر (فتوباریتال، آمیتال (آموبریتال)، متاکوالن (ماندراکس)، تونیال (سکوباریتال)، گلو تیتیمید (دروپن)، میتیل پرپرون، پلاسیدین، فلورازپام، دیازپام)
۹۸.....	مبحث پنجم : مواد صنعتی
۹۸.....	انواع مواد صنعتی (دیکسترومراماید، palfium، متادون، Dolophin یا physepton، ترمتادون، ticarda پتدین، demerol، meperidine یا dolantin)
۹۹.....	مبحث ششم: استنشاقی ها (مواد شیمیایی فرار)
۹۹.....	گفتار اول: تعریف و عوارض مواد استنشاقی
۱۰۰.....	گفتار دوم:
۱۰۰.....	مبحث هفتم : مواد مخدر مغفول
۱۰۰.....	گفتار اول: تعریف مواد مخدر مغفول
۱۰۰.....	گفتار دوم: انواع مواد مخدر مغفول
۱۰۰.....	-الکل
۱۰۱.....	-توتون

- ۱۰۲..... کافئین -
- فصل سوم : تأثیر مستی خشک بر عناصر تحقق جرم، اهلیت جنایی و مسئولیت جزایی..... ۱۰۳
- مبحث اول : تأثیر مستی خشک بر عناصر تحقق جرم..... ۱۰۳
- گفتار اول : عنصر روانی جرم و مستی..... ۱۰۳
- گفتار دوم : عنصر مادی جرم و مستی..... ۱۰۴
- گفتار سوم: مستی و سببیت..... ۱۰۵
- گفتار چهارم: عنصر قانونی و مستی..... ۱۰۶
- گفتار پنجم : اضطرار، اجبار - تأثیر مستی خشک..... ۱۰۷
- بند اول : مبنای قانونی اضطرار..... ۱۰۷
- بند دوم : مبانی فقهی اضطرار..... ۱۰۸
- مبحث دوم : مستی خشک و اهلیت جنایی..... ۱۰۸
- گفتار اول : آسیب شناسی و سم شناسی..... ۱۰۹
- گفتار دوم : پزشکی قانونی (آزمایش جسمی، روانی و تشخیص نوع و میزان مصرف و اعتیاد و تعیین درجه مستی)..... ۱۱۰
- گفتار سوم : اهلیت جنایی - اقرار..... ۱۱۲
- مبحث سوم : مستی و مسئولیت جزایی..... ۱۱۳
- گفتار دوم : انتساب یا اسناد تقصیر و تأثیر مستی خشک..... ۱۱۴
- گفتار سوم : برخورد قانونگذار با معتاد..... ۱۱۵
- نتیجه گیری :..... ۱۱۵
- پیشنهادها :..... ۱۱۶
- منابع :..... ۱۱۹

فصل اول: اهلیت جنایی

مبحث اول: تعاریف

گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی اهلیت

معنای لغوی اهلیت در فرهنگ های فارسی به شرح ذیل است: «داشتن لیاقت و صلاحیت برای امری، شایستگی، سزاواری» (عمید، ۱۳۷۴، ص ۲۲۰)

«سزاوار بودن، لیاقت، شرافت، شایستگی، قابلیت، استحقاق، صلاحیت» (دهخدا، ۱۳۲۵، ص ۵۲۹)

«شایستگی، سزاواری، لیاقت» (معین، ۱۳۷۱، ص ۴۰۹)

و اما اهلیت در اصطلاح حقوقی اینگونه تعریف شده است: «توانایی قانونی برای انجام امری. اهلیت، قابلیت شخص است.» (دهخدا، ۱۳۲۵، ص ۵۲۹). «صفت کسی که دارای جنون، سفه، صغر، ورشکستگی و سایر موانع محرومیت از حقوق (کلا یا بعضا) نباشد. این اصطلاح در مقابل حجر یا عدم اهلیت به کار می رود. صلاحیت شخص برای دارا شدن حق و تحمل تکلیف.» (لنگرودی، ۱۳۷۲، ص ۹۷)

گفتار دوم: تعریف و مفهوم اهلیت جنایی

تعریف اهلیت جنایی: در تبیین اصطلاح اهلیت جنایی، ابتدا به متن ماده دو قانون مجازات اسلامی با دقت توجه می کنیم؛ «هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب - می شود.» (ماده ۲ قانون مجازات اسلامی)

اولا؛ در بخش نخست منظور از (هر رفتاری) در متن ماده قانونی، هر رفتار ارادی معتبر است که الزام قانونی را نقض کند. زیرا، رفتار غیر ارادی مورد نظر قانون نیست. رفتار آگاهانه و ارادی فقط از انسان صادر می شود. پس جرم فقط از انسان صادر می شود.

ثانیا؛ در بخش آخری ماده قانونی به (مجازات تعیین شده) اشاره دارد. با توجه به اینکه در عصر حاضر هیچ نظام عدالتی با هر نوع سیاست جنایی به غیر از انسان را مجازات نمی کنند، این سؤال مطرح می شود که آیا؛ صرف انسان بودن کافی است؟ یعنی هر انسانی صرف نظر از هر

خصوصیات و توانایی اعم از صغیر و کبیر، سالم و غیر سالم مورد نظر است؟ یا باید دارای شرایط خاصی باشد تا قابلیت یا اهلیت ارتکاب جرم را پیدا کند؟ به این اهلیت، اهلیت جنایی می گویند.

در گذشته بسیار دور (دوران عصر حجر) در اروپا و غرب که شء و حیوان، صغیر و مجنون هم محاکمه و مجازات می شدند، بالاخره پی بردند که جماد و حیوان از خود اراده ای ندارد و به صرف ورود خسارت نمی توان آنها را مسئول شناخت. (در حالیکه اسلام دوازده قرن قبل از آنها فقط انسان دارای شرایط خاص را مسئول و قابل جزا می شناخت.) از این رو قبول کردند که به لحاظ اخلاق انسانی ابتدا باید قابلیت مسئولیت وجود داشته باشد. آن وقت او را دارای مسئولیت پشاسیم سپس او را کفو دهیم. یعنی پذیرفته شد که انسان دارای قابلیت را می توان مسئول دانست. این قابلیت را اهلیت جنایی می گویند.

به تعبیری؛ لازمه انتساب جرم به مرتکب رفتار مجرمانه، برخورداری او از خصوصیات ویژه‌ای است، این ویژگی را اهلیت جنایی می گویند که قبل از تحمیل تحمل کیفر، باید احراز شود.

اهلیت جنایی به مفهوم اصطلاحی در حوزه مسئولیت جنایی همان عنصر روانی لازم برای انتساب رفتار مجرمانه به مباشر آن است، به همین جهت اهلیت جنایی با اهلیت اسناد می گویند.

به عبارت دیگر جرم رفتاری خاص است که اساس حقوق جنایی بر آن استوار شده است. این رفتار جز از انسان قابل صدور نیست. مجموعه مقررات و قوانین حقوق جنایی به منظور ساماندهی روابط انسان‌ها، امر و نهی می شوند. همچنین جرم ناشی از رفتار ارادی انسان در تعارض با الزامات قانونی است. به تعبیری طرف سخن قانون، انسان آگاه و مرید است.

پس هر انسانی قابلیت ارتکاب جرم را ندارد. در مباشر ارتکاب جرم باید شرایط خاصی فراهم باشد. همین شرایط خاص لازم برای ارتکاب جرم را اهلیت جنایی می گویند و در صورت احراز اهلیت جنایی، مباشر از منظر قانون مجرم نامیده می شود و چنانچه اهلیت جنایی احراز نشود یعنی مباشر فاقد شرایط خاص ارتکاب جرم بوده و مسئول شناخته نمی شود.

البته با عدم احراز اهلیت جنایی مسئولیت جزایی منتفی نمی شود، مثلاً در خصوص صغیر و مجنون اگرچه رفتار مجرمانه آنها از مصادیق عناوین جرم نامیده می شود، اما صغیر به سبب عدم برخورداری از سطح آگاهی متعارف و مجنون به علت فقد آگاهی مسئول شناخته